

TERMÍN:

NÁZOV MATERIÁLU: Kým nie je neskoro Emisie CO2 z cestnej dopravy a možnosti ich mitigácie.

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: Inštitút dopravnej politiky, Ministerstvo dopravy SR

AUTOR(I): Jana Jirsáková

TYP VÝSTUPU*1: Komentár

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov AJ):

RECENZNÝ FORMÁT*2:

RECENZENT (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): [REDAKOVANÉ], Inštitút pre stratégie a analýzy

PRIPOMIENKY:

Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*3	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*4
Celý dokument	Vzhľadom na široký rozsah dokumentu, navrhujem vytvorenie manažérskeho zhrnutia ako separátny, stručnejší dokument, ktorý by vyzdvihol najdôležitejšie body.	Nakoľko ide o výstup, ktorý by mal byť formálne komentárom, rozsah dokumentu signifikantne presahuje odporúčanú dĺžku. Alternatívnym riešením by preto bolo vytvorenie manažérskeho zhrnutia ako je bežnou praxou pri rozsiahlych dokumentoch.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Telo dokumentu je z väčšej časti tvorené Zásobníkom opatrení, ktorý nie je hutným, na seba nadväzujúcim textom, ale má charakter súpisu, ktorý je pre dobrú orientáciu čitateľa štruktúrovaný. Prvá časť dokumentu obsahuje veľa ilustratívnych grafov, ktoré zdanlivo navyšujú rozsah dokumentu. Funkciu manažérskeho zhrnutia v tomto prípade plnia časti Úvod a Záver. Na podporu lepšej orientácie čitateľa boli hlavné posolstvá aj

¹ Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

² Recenzný formát pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop); recenzný formát pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu).

³ Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

⁴ Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie/ pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.

			graficky zdôraznené hrubým fontom priamo v texte.
Celý dokument	Je potrebné zjednotiť formátovanie v dokumente, nakoľko sa striedajú rôzne veľkosti písma a nekonzistentné použitie kurzívy. Rovnako by bolo vhodné prerobiť grafy, ktoré sú v súčasnom dokumente prilepené do textu ako screenshot na vlastné spracovanie.	Upravené formátovanie prispeje k lepšej čitateľnosti dokumentu.	Pripomienka akceptovaná. Pracovná verzia dokumentu poskytnutá na odborné posúdenie bola graficky zjednotená.
Celý dokument	Prosím o využitie jednotnej a zaužívej metódy citovania a tvorby bibliografie. Taktiež pri určitých grafoch a odvolávkach v texte chýba citácia.	Správne citovanie dokumentu je nevyhnutné pri tvorbe materiálov. (APA, Harvard, či Chicago sú najpoužívanejšie)	Pripomienka akceptovaná. Uvedené formálne nedostatky pracovnej verzie dokumentu, ktorá bola poskytnutá na odborné posúdenie, boli odstránené.
Celý dokument	V texte chýba číslovanie a označenie grafov a tabuliek.	Využitím číslovania by sa do textu mohli následne doplniť odvolávky na konkrétne grafy, aby čitateľ vedel o ktorom grafe sa v danej vete pojednáva.	Pripomienka akceptovaná. Uvedené formálne nedostatky pracovnej verzie dokumentu, ktorá bola poskytnutá na odborné posúdenie, boli odstránené.
Str 3 ods.1 „Dôkazom je dosiahnutý globálny konsenzus..“	Bolo by vhodné doplniť kde bol spomínaný globálny konsenzus dosiahnutý (Parížska dohoda? SDGs?)	Nejasná formulácia vety.	Pripomienka akceptovaná. Pri revízii dokumentu s cieľom zhutnenia textu bola celá veta vypustená.
Str. 3 ods. 7 „Tento iniciatívny diskusný materiál...“, (prípadne Str. 4 ods. 4 „predložený materiál poskytuje ucelenú...“)	Okrem zhrnutia hlavných cieľov dokumentu by bolo vhodné doplniť kde zapadá tento dokument v množstve existujúcich materiálov a explicitne špecifikovať aká je jeho pridaná hodnota. Zároveň by tu mohol byť pridaný prehľad existujúcich opatrení v dokumentoch spomínaných v paragrafe vyššie, napr. vo forme tabuľky.	Nakoľko je v predošlom odseku spomínané, že Slovensko trpí množstvom opatrení roztrúsených po rôznych dokumentoch, bolo by dobré v ďalšom paragrafe zmapovať tieto opatrenia a stanoviť pridanú hodnotu tohto komentára.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Pridaná hodnota materiálu bola zdôraznená pridaním explicitného tvrdenia do Úvodu. Problém roztrúsenia opatrení týkajúcich sa zníženia emisií GHG z dopravy je v Úvode na účely komentáru

			popísaný dostatočne detailne, vrátane uvedenia hlavných dokumentov. Čitateľ s hlbším záujmom tak má možnosť sa s nimi oboznámiť. Zmapovať tieto opatrenia presahuje možnosti jedného paragrafu ako aj formát, možnosti a zámer predloženého dokumentu. Odporúčanie recenzentky je námetom pre smerovanie prípadnej ďalšej analytickej činnosti v budúcnosti.
Str. 5 ods. 1 bod 1 „energetickej náročnosti dopravy“	Energetická náročnosť dopravy, na rozdiel od ďalších menovaných faktorov, nie je sama o sebe environmentálnym následkom.	Energetická náročnosť dopravy prispieva intenzitou k nižšie menovaným faktorom ale nie je environmentálnou záťažou sama o sebe.	Pripomienka akceptovaná. Text preformulovaný
Str. 7 ods. 1 „preto medzinárodná komunita horúčkovo pripravuje...“	Celý odsek pojednáva o Slovensku, preto odporúčam držať diskusiu pri slovenských opatreniach nie prechádzať k medzinárodnej komunite.	Pre konzistentnú diskusiu o probléme na Slovensku je pre čitateľa zaujímavejšie ako pristupujú slovenskí odborníci k danej problematike.	Pripomienka akceptovaná. Do textu bola pridaná informácia o Stratégii adaptácie SR na zmenu klímy.
Str. 8 ods. 5 „cieľ zníženia emisií skleníkových plynov...“	Odsek navrhujem prerobiť na tabuľku.	Sumarizovaním targetov do tabuľky by mohlo byť porovnanie prehľadnejšie.	Pripomienka akceptovaná. Bola doplnená sumarizačná tabuľka.
Str. 9 (ako aj ďalej v dokumente)	Takýto formát grafu považujem nevhodný na spracovanie časových rádov. Odporúčam prepracovať na čiarové grafy.	Namiesto 140 stĺpcov je prehľadnejším riešením 5 čiarových grafov mapujúcich vývoj v čase.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Autorka si uvedomuje, že zvolila menej konvenčnú grafickú prezentáciu vývoja ukazovateľov. Bol to ale autorský zámer, ktorý prehľadnejšie ilustruje viaceré tendencie na malom priestore. Pri použití čiarových grafov by dochádzalo k prekryvaniu.

Str. 10	Kategóriu ostatné by bolo vhodné rozbiť na menšie skupiny.	Bolo by pre čitateľa zaujímavé vidieť aj distribúciu kategórii mimo dopravy.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Opäť ide o autorský zámer, ktorý je v súlade s cieľom koncentrovať pozornosť čitateľa práve na vývoj v sektore dopravy. Distribúciu podielu iných sektorov na celkových emisiách je možné vyčítať z grafu, ktorý predchádza grafu, na ktorý sa vzťahuje toto odporúčanie recenzentky.
Str. 10 ods. 1	V kontexte leteckej dopravy je však dôležité poznamenať, že slovenské hodnoty môžu byť nízke aj kvôli proximite viedenského letiska.	Pre väčšinu transkontinentálnej osobnej leteckej dopravy, ako aj časť vnútrokontinentálnej dopravy je cestovateľmi využívané viedenské letisko.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Áno, v kontexte leteckej dopravy je dané odporúčanie validné. Analýza príčin nízkeho podielu národnej leteckej dopravy na celkových emisiách však nepredstavuje merito záujmu predloženého materiálu. Predložená téma inšpiruje k mnohým nadväzujúcim úvahám, typ výstupu však núti k veľkej koncentrácii. Odporúčanie je vnímané ako inšpirácia pre prípadnú ďalšiu analytickú činnosť.
Str. 11 grafy 3 a 4	Navrhujem zmeniť y os tak, aby na nej nebolo toľko núl, napr. konverziou na stotis.t CO2 ekvival.	Prehľadnejšie grafické znázornenie.	Graf bol z dokumentu vypustený.
Str. 12 grafy 3	Navrhujem využiť sekundárnu y os.	Pre veľké rozdiely medzi cestnou dopravou a zvyšnou je tento graf vo súčasnej forme málo informatívny. Pre zvyšné kategórie navrhujem využiť sekundárnu y os.	Ide o autorský zámer ilustrujúci deterministický význam cestnej dopravy na celkových prepravných výkonoch osobnej dopravy SR. Nie je zamýšľaným účelom grafu znázorniť exaktné hodnoty, ale základné proporcie a dlhodobé trendy.

Str. 12 graf 4	Navrhujem pridať vyseknutý detail koláčového grafu.	Vodná a letecká doprava je v tomto zobrazení grafu nepotrebná, nakoľko predstavuje dve nulové hodnoty. Vyseknutým detailom lepšie uvidíme distribúciu týchto kategórií.	Ide o autorský zámer ilustrujúci deterministický význam cestnej dopravy na celkových prepravných výkonoch osobnej dopravy SR. Nie je zamýšľaným účelom grafu znázorniť exaktné údaje, ale fundamentálne proporcie prezentované v kontexte textu. Z podielov vodnej a leteckej dopravy na prepravných výkonoch nižších ako 0,5% vyplýva celá zamýšľaná informácia.
Str. 13 graf 2, 4, Str. 14 graf 2, 4, Str. 15 graf 2	Tieto grafy zobrazujú to isté čo v grafe od nich vpravo, a preto ich považujem za zbytočné.	Podiel jednotlivých kategórií vidíme aj v čiarových grafoch a preto nie je potrebné ich opätovné zobrazenie v koláčovej podobe.	Pripomienka neakceptovaná. Nie je pravdou, že čiarové grafy zobrazujú to isté, čo koláčové. Čiarový graf reprezentuje vývoj absolútnych hodnôt ukazovateľov v čase, koláčový graf reprezentuje aktuálny relatívny podiel kategórií vo vzťahu k celku. Oba typy grafov sa informačne dopĺňajú.
Str. 13 ods. 2, Str. 15 ods. 1, Str. 16 ods. 2	Tu by bolo vhodné pridať diskusiu o možných dôvodoch uprednostňovania cestnej dopravy pred železničnou, rastúceho dopytu po mobilite, ako aj nízkeho dopytu po elektromobiloch na SR.	Obohatenie diskusie možnými dôvodmi za týmito javmi.	Pripomienka neakceptovaná. Cieľom uvedených časti materiálu je technický popis status quo. Diskusii o možných faktoroch determinujúcich daný stav sa tento materiál nezaoberá. Tento podnet by mohol byť predmetom iného komentáru.
Str. 17	Graf siaha len po rok 2040, no diskutuje sa o naplnenie neutrality v roku 2050. Ak by bolo možné, bolo by dobré graf prepracovať tak aby zahŕňal aj dekádu po rok 2050.	Grafom by sa podložili tvrdenia v texte.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Súhlasím s názorom recenzentky, avšak Nízkouhlíková stratégia SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050,

			ktorá je zdrojom projekcií, poskytuje ich výhľad iba do roku 2040.
Str. 18 ods. 6	Bolo by vhodné doplniť hneď v tejto časti textu o ktoré ÚOŠS ide.	Neskôr v texte sa spomínajú určité rezorty, no bolo by vhodné ich zdefinovať v úvode kapitoly.	Pripomienka akceptovaná. Bola doplnená poznámka s uvedením príkladu relevantných ÚOŠS.
Str. 20	Transformácia hodnôt sama o sebe nie je opatrením, ale dôsledkom opatrení. V tomto kontexte by bolo dobré uviesť príklady možných opatrení, ktoré by túto transformáciu docielili. (napr. vzdelávanie)	Názov podkapitoly nekorešponduje s týmto prvým bodom.	Pripomienka neakceptovaná. V názve kapitoly Zásobník opatrení nie je slovo opatrenie použité v jeho úzkom význame ako druh predpisu, ale v širšom význame ako istý možný zásah/počin na dosiahnutie želaného výsledku. Zamýšľaným posolstvom tejto časti bolo, že motivácia predchádza rozhodnutiu a z tohto uhlu pohľadu zmena motivačnej štruktúry politických rozhodnutí by mala predchádzať týmto rozhodnutiam tak, aby boli rozhodnutia následne realizované v súlade s touto novou motiváciou.
Str. 20	Odsek „Ekológia vs. Ekonomika“ opäť nenavrhuje konkrétne opatrenia, ale skôr diskutuje výzvy. Navrhujem prípadne zvážiť iný podnadpis ako „horizontálne opatrenia“. Zároveň je box v texte nepotrebný, nakoľko ide o plynulé pokračovanie diskusie odseku vyššie.	Názov podkapitoly nekorešponduje s týmto druhým bodom.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Podnadpis Horizontálne opatrenia bol zrušený. Ako bolo uvedené vyššie, opatrenia sú predkladané v širšom význame, nielen ako konkrétny predpis. Box v texte ilustruje danú úvahu jedným konkrétnym príkladom z praxe a nie je pokračovaním v úvahe.
Str. 21, ods. 4 „téma environmentálnej	Skrátiť vetu, prípadne rozdeliť na viac viet.	Ide o vetu cez 6 riadkov, čím sa stáva ťažko zrozumiteľnou.	Pripomienka akceptovaná.

udržateľnosti dopravy...“			Text upravený v zmysle pripomienky.
Str. 27 Horizontálne opatrenia	Odporúčam zamerať sa na opatrenia, ktoré sú priamo prepojené s dopravou.	Nakoľko hlavnou témou dokumentu je doprava, nie je dôležitá diskusia o potravinovej bezpečnosti.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Materiál nediskutuje tému potravinovej bezpečnosti SR. Tému uvádza ako príklad možnej oblasti zníženia dopytu pod dopravou. Nízka miera sebestačnosti implikuje dovoz, ktorý implikuje nárast dopytu po dopravu a vyššie emisie. Nakoľko však ide o uvedenie konkrétneho príkladu, bola táto časť presunutá do boxu.
Str. 33 Zvýšenie miery využívania vozidiel a zdieľaná doprava	Tieto body je dôležité adresovať aj z uhla pohľadu súčasnej pandemickej situácie.	Nakoľko aktuálna situácia zamedzuje využívanie ride-sharing či car-pooling, je potrebné diskutovať o ich širokej využiteľnosti v najbližšej budúcnosti.	Pripomienka neakceptovaná. Aktuálna pandemická situácia by nemala mať dopad na potenciál týchto opatrení z dlhodobého hľadiska. Ide o mimoriadne situáciu, ktorej krátkodobé efekty nie sú predmetom materiálu.
Str. 44 box	Ak by bolo možné, navrhujem odvolávku na vedecké štúdie.	Kredibilita populárneho zdroja ako Teslamagazin.sk je diskutabilná a článok z recenzovaného časopisu by bol dôveryhodnejším podkladom.	Pripomienka akceptovaná. Bol doplnený priamy odkaz na vedeckú štúdiu.
Str. 46, posledný odsek	Navrhujem zakončiť s odsekom ktorý sa týka priamo témy CO2 a dopravy, nie všeobecných klimatických zmien. Zároveň by som upravila vyjadrenie „musíme to už len urobiť.“, na odbornejšiu formuláciu.	Nakoľko hlavnou témou má byť redukcia CO2 v doprave, záver by mal primárne sumarizovať diskusiu v tejto téme.	Pripomienka akceptovaná čiastočne. Hlavnou témou materiálu je znižovanie CO2 z cestnej dopravy, avšak téma je zasadená do širšieho kontextu globálnej klimatickej krízy, čo vystihujú posledné dva odstavce záveru. Uvádzaná veta bola mierne preformulovaná,

			aj keď nie do odborných termínov. Jasný apel a dôraz bol v tomto prípade preferovaný pred použitím odborných terminológie.
--	--	--	--

CELKOVÉ HODNOTENIE:

Tému vnímam ako veľmi aktuálnu a dôležitú, a oceňujem extenzívny prehľad problematiky, ktorý autorka poskytuje v komentári. Hlbšia analýza vplyvov dopravy na životné prostredie by mohla byť témou ďalších štúdií Inštitútu dopravnej politiky.

SCHVÁLIŤ*⁵:

- odporúčam
 neodporúčam

-----
podpis recenzenta

Súhlasím* s uvedením svojho mena ako mena recenzenta v recenzovanej publikácii:

- ÁNO
 NIE

Súhlasím* so zverejnením tohto pripomienkovacieho hárka:

- ÁNO
 NIE

⁵ Hodiace sa označte krížikom.